

Harm Luttje (bovenste rij vijfde van rechts):

‘Hoe is het de andere 294 uit 1939 vergaan?’

Een tussenwoning in een rijtje bejaardenhuisjes in Muntendam. Bij het aanbellen slaat ergens een hond aan. Door de matglazen voordeur heen schemert een scootmobiel. Er klinkt wat onderdrukt gecommandeer, de hond zwijgt. Geschuif van grendels, de deur gaat op een kler, een tanig hoofd dat vraagt of ik even om wil lopen. Ik loop om en Harm Luttje drukt mij de hand bij een met boterhamelastiek afgesloten hekje. Op hetzelfde moment meldt ook de dame van de bloedtransfusiedienst zich en gedrieën betreden wij de woning, vooraf geblaft door het hondje. Lijsbehoud vóór alles en Harm zet zich aan de keukentafel om zich gedwee het bloed te laten aftappen. Onderwijl zoek ik mijzelf een

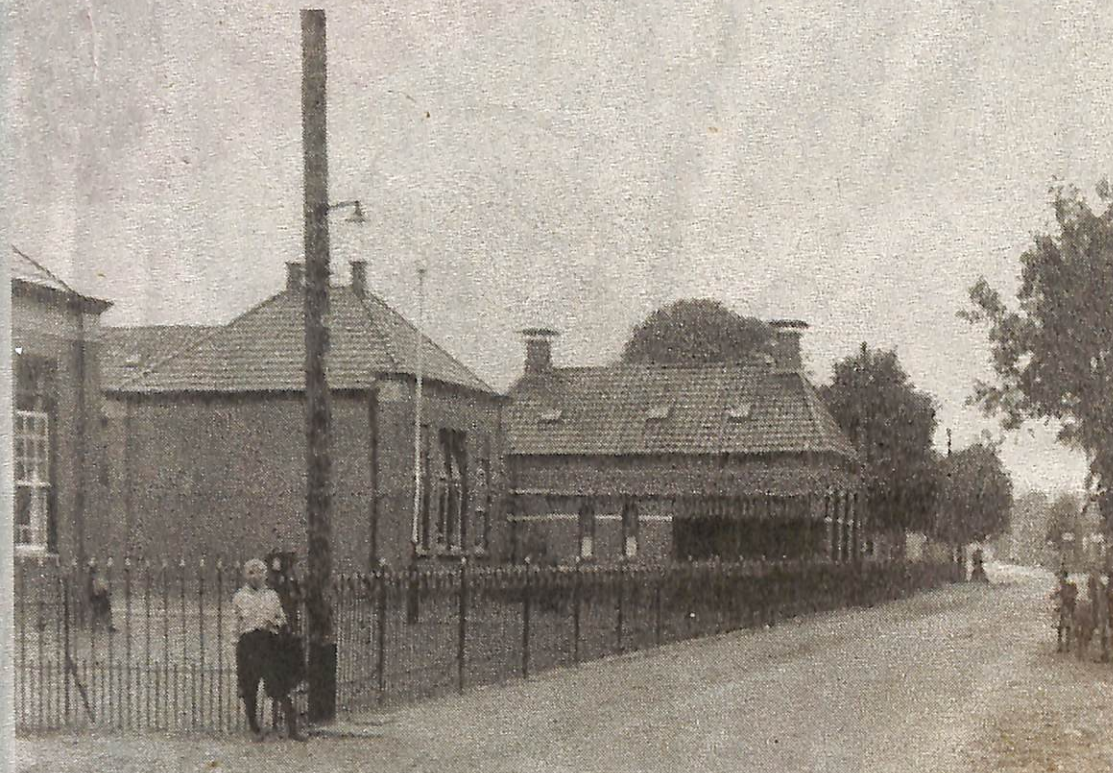
lijk allemaal. Muntendam was toen nog maar een dorpje en je zag elkaar buiten schooltijd ook steeds. Bovendien was er maar één openbare school. Je had ook nog een school met de bijbel. Daar zaten zo'n honderd kinderen op. Het ging er allemaal veel socialer aan toe als tegenwoordig."

"Als je het uitrekenen moeten alle leerlingen van toen nu zo tussen de zeventig en tachtig zitten. Ik ben zelf 72. Met een stuk of tien heb ik nog regelmatig contact. Die tref ik bij de Spar of op straat. Maar er zijn er natuurlijk ook al een boel overleden. Harm Hoving bijvoorbeeld. Die staat helemaal bovenaan rechts. Hij zat bij mij in de klas. Het toeval wilde dat een overbuurvrouw van mij een oomzeggertje van Harm was. Toen ze de foto te zien kreeg was Harm echter net een maand eerder overleden. En op één na zijn ook alle meesters en juffen er niet meer. Op de vijfde rij helemaal links staat juf Thalens met naast haar juf Van Dijk. Schuins boven juf Van Dijk zie je meester Siebring en precies in het midden, op de derde rij, hoofdmeester Slim. Dan

Henri Wierth, schoolhoofd in ruste: "Nee, ik kende de foto niet. Maar dat is inderdaad mijn vader. Hij is nu 93 en ziet nog vaak oud-leerlingen van hem. Ik ben van 1936 en in 1939 -het jaar waarin de foto is gemaakt- werd m'n zusje geboren. Mijn vader is in de Tweede Wereldoorlog als officier twee jaar geïnterneerd geweest in Duitsland. In die jaren is mijn moeder overleden en hij is toen later met juf Brink hertrouwd. Prachtig dat die foto opduikt. Het is ook een heel uitzonderlijke foto. Ik heb nog nooit eerder een panoramafoto gezien met zoveel kinderen tegelijk erop."

"Als mensen zichzelf of familie op de foto herkennen, zou ik het leuk vinden als ze contact met me zochten. Om bijvoorbeeld de foto na te bestellen of om te praten over vroeger. Ik ben weduwnaar sinds 1993 en we hebben zelf geen kinderen. Ons dochtertje is al heel jong overleden en ik heb ook verder geen familie die belang stelt in de foto. Er is sinds 1939 veel gebeurd. Ik heb van alles en nog wat gedaan: gevaren, fabrieksarbeider, boerenarbeider, vertegenwoordiger. En we hebben ook nog dertien jaar een zaak gehad op de Promenade

zich aan de keukentafel om zich gedwee het bloed te laten aftappen. Onderwijl zoek ik mijzelf een plekje aan de tafel in de huiskamer. Op die tafel de foto, vergroot en ingelijst. Op de foto: 295 kinderen van de openbare lagere school aan de Bovenweg in Muntendam, met hun meesters en juffen, in het jaar 1939. Tussen de 295 kinderen, bovenste rij vijfde van rechts, Harm Luttje.

Even later zitten we aan het keukentafeltje -'hier heb je meer licht', het hondje ligt braaf op een oude Veendammer, het origineel van de foto breeduit voor ons en Harm vertelt.

"Ik zie het nog voor me als de dag van gisteren. Wij met de hele school tegen de voorgevel van het gebouw en recht voor ons de fotograaf. Helemaal alleen op een leeg schoolplein, onder een zwarte doek. Dat

moet een hele organisatie hebben gevergd. Een aannemer is een dag lang bezig geweest met het timmeren van de stelling waarop we moesten staan. Je kon de foto later bestellen in verschillende formaten. Mijn ouders kochten niet de grootste, maar ook niet de kleinste. Een tussenmaatje."

"De foto komt uit de nalatenschap van mijn moeder. Bij de verhuizing van Veendam naar Muntendam heb ik de dozen met spullen allemaal boven neergezet met de bedoeling het uit te gaan zoeken. Maar toen kreeg ik het plotseling aan m'n hart. Een hartfalen. Ik heb vijf dagen op de intensive care gelegen. Sindsdien is dat sorteren op een laag pitje gekomen. Ik laat nu af en toe een doos naar beneden brengen en zoek die op m'n gemak uit. Zo kwam ik die schoolfoto uit 1939 tegen."

"Van bijna alle 295 kinderen ken ik nog de namen. Dus ook van die van de lagere klassen. Het was toen anders als nu. Je kende elkaar name-

Siebring en precies in het midden, op de derde rij, hoofdmeester Slim. Dan heb je op de zesde rij op de zesde plek van rechts juf Brink en tot slot helemaal aan de rechterkant eerst meester Lesterhuis en dan meester Wierth. En meester Wierth -Geert is z'n voor-naam- leeft nog steeds. Hij woont in Veendam en driekwart jaar geleden heb ik hem nog gesproken. Hij was al vroeg weduwnaar en had twee kleine kinderen. Later is ie hertrouwd met juf Brink."

↖ ↑ De openbare lagere school aan de Bovenweg in Muntendam werd gebouwd in 1882 en was één van de grootste scholen in het Noorden. Op een goed moment gaven er veertien leerkrachten les. Het gebouw werd in 1970 gesloopt ten behoeve van de bouw van de Menterne.

ger. En we hebben ook nog dertien jaar een zaak gehad op de Promenade in Veendam: Luttje Interieur. Mooie jaren. Vooral de jaren dat ik als vertegenwoordiger door heel Europa reisde. Omdat we geen kinderen hadden ging mijn vrouw vaak mee. En ook onze twee hondjes. We zijn overal geweest: Berlijn, Normandië, de Ardennen, Scandinavië. Ik ben benieuwd hoe het de andere 294 kinderen van toen is vergaan."

Harm Luttje, telefoon (0598) 62 36 47